

Het volle glas

Nu ik bijna tachtig ben, zie ik mezelf soms van een afstandje, als een man die ik wel ken maar niet heel goed. Normaal gesproken moet ik niks van introspectie hebben. Het werk dat ik dertig jaar gedaan heb, het onderhoud van houten vloeren – wat ik in mijn eentje deed vanuit een wit vrachtwagentje, een Chevrolet Spartan, met verschillende schuurmachines plus de bijbehorende riemen en schijven van schuurpapier in alle gradaties van korrelgrootte, containers lak en thinner van twintig liter per stuk en kwasten van een kloeke vijftien centimeter breedte tot diagonaal afgesneden kwastjes voor hoekjes en drempels –, heeft mij geconditioneerd tegen al te diep graven. Als je op je hurken op de laatste droge planken balanceert, als een bouwvakker hoog in een wolkenkrabber in aanbouw, leer je de waarde inzien van het oppervlakkige, van de natte tweede laag die glinstert van plint tot plint. Het enige wat die vraagt, meer is er niet voor nodig, is vierentwintig ongestoorde uren om in te drogen. Bij sommige van die mooie oude vloeren, vooral van het harde grenenhout uit de Carolina's dat honderd jaar geleden veel gelegd werd in de betere woningen, maar ook bij nieuwere parketvloeren van eikenhout of esdoornhout, is het soms schokkend om te zien hoeveel groeven en schroeiplekken en zwarte slijtplekken van synthetische zolen erin zitten. Worden er nog zulke feestjes gegeven? Ik ben na vijftien jaar gladde praatjes verkopen in een wit overhemd in dit vak gerold na een schipbreuk in de

liefde, en ik onthoud mij van oordelen, zelfs bij klanten die zo arrogant zijn dat ze een etentje geven, zes uur nadat ik het parket in de hal van een laatste laag heb voorzien.

Maar nu ik met pensioen ben – het zaagsel slaat op je longen en de dampen vreten je slijmvliezen aan, zelfs door een papieren masker – waak ik iets nauwlettender over mezelf, zoals je een vreemde in het oog zou houden die een inzinking nabij is. Sommige gewoontes die ik recentelijk heb aangeleerd treffen mij als curieus. 's Avonds, als ik mijn tanden heb gepoetst en ik heb geflost en ik mijn oogdruppels heb ingedaan en mijn pillen wil innemen, *wil ik graag dat het waterglas al vol is*. De rationele verklaring zou kunnen zijn dat ik er, met de pillen in mijn ene hand, geen zin in heb met de andere hand met de kraan te klungelen en tegelijkertijd het glas vast te houden. Toch is het meer dan een kwestie van gemak. Het is, in een leven waarin de opzichtiger geneugtes zijn uitgevlakt, een bescheiden maar onmiskenbaar genoeg het volle glas op de witte marmeren wastafel klaar te hebben staan voor ik mijn medicijnen inneem: een anti-cholesterolpil, een ontstekingsremmend middel, een slaappil, een calciumsupplement (een idee van mijn vrouw, nu ik in bed vaak kramp in mijn voet heb, op de een of andere manier veroorzaakt door de druk van de dekens), alsmede druppels tegen staar en druppels tegen droge ogen. Midden in de nacht, als ik naar de wc moet, voelt mijn oog alsof er een balk in zit, geen splinter maar letterlijk een balk – dat beeld uit de Bijbel had ik nooit eerder serieus genomen.

De vrouw zeurt me altijd aan het hoofd dat ik meer water moet drinken. Acht glazen per dag is wat de dokter haar heeft aangeraden als vrouwelijk schoonheidstrucje. Ik moet kokhalzen bij de gedachte alleen al – acht glazen is ruim twee liter. Het zou me de neus uitkomen, maar dat heilzame zoete water aan het eind van de dag is belangrijk voor me geworden, *een stukje dat past*: pillen in de mond, vol glas naar de lippen en

dan die slok waarmee ik de pillen wegspoel – het is allemaal gebeurd in minder tijd dan ik nodig heb om het hier te vertellen, maar het is verrukkelijk.

Die verrukking gaat terug, veronderstel ik, op momenten dat ik mijn dorst leste als kind, een paar staten zuidelijker, waar in alle overheidsgebouwen en warenhuizen publieke drinkfonteinen waren, en in lunchrooms glazen ijswater voor je werden neergezet zonder dat je erom hoefde te vragen, en in drugstores bij de frisdrank Alka-Seltzer werd gegeven tegen alles wat je maar mankeerde, van katers tot galbulten. Ik woonde bij mijn grootouders, een kind dat bij oude mensen inwoonde vanwege de crisis, en hun huis had linoleum vloerbedekking en diepe leien gootstenen in de keuken, met daarboven lange koperen kranen die hier en daar groen waren van de oxidatie. Een kind kwam in die tijd meestal wel ergens vandaan rennen en had een geweldige, onschuldige dorst – hij had gerend, of anders wel een fietsband opgepompt, waarbij hij zich voorstelde dat hij de banden oppompte van een bommenwerper die op het punt stond een Japans slagschip naar de kelder te jagen. Een glas vullen onder die oude kraan verbond je met de wijdere wereld. Denk het je maar eens in: buizen die onder de vorstlijn door de aarde liepen en vanuit de kelder ongezien naar boven kwamen, door de muren, en jou die transparante stroom brachten, die je met ritmische teugen naar binnen werkte – langs wat mijn opa, met die schittering achter zijn bril, ‘het rode weggetje’ noemde. Het koper parelde van de condens terwijl jij wachtte tot het water koud genoeg was.

De garage een straat verderop had het koudste water in de stad, uit een drinkfonteinje net binnen de grote schuifdeuren. Daar deden je voortanden pijn van, zo koud was het. Onze tandarts, een lange, magere tennisser die in de dertig was maar niettemin al kalend, zei een keer tegen me, toen ik vijftien was en hij een ontstoken kies bij me had getrokken,

dat wat ik verder met mijn gebit ook zou meemaken, ik mijn voortanden tot mijn dood zou houden. Hoe kon hij dat weten door slechts eens per halfjaar een blik te werpen in een mond waar een dieet van suikerdonuts en dropstengels al de nodige verwoesting in had aangericht? *Maar hij had gelijk.* Ze mogen dan een beetje scheef staan, ik heb mijn voortanden nog steeds, terwijl al mijn andere tanden al ten onder zijn gegaan in Amerikaanse wortelkanaalbehandelingen en Zweedse implantaten. Twee keer per dag, als ik mijn tanden poets, denk ik aan hem, mijn eerste tandarts. Hij was de zoon van de dokter die in de stad zeer geliefd was, en had het bij tandheelkunde gehouden vanuit een soort opstandigheid. Zijn tak van sport was eigenlijk tennis. Hij wist ten minste twee keer door te dringen tot de halve finale van de provinciale kampioenschappen, alvorens, toen hij nog maar in de veertig was, te bezwijken aan een hartaanval. In die tijd bestond er nog niet zoiets als een bypass, en van flossen hadden we ook nog geen benul.

De tennisbaan was vlak bij zijn praktijk, hij hoefde alleen maar de straat over te steken – een doorgaande weg met een trambaan in het midden, waarover je in twintig minuten de vijf kilometer aflegde naar de plaatselijke metropool van tachtigduizend werkende mannen en vrouwen, vijf bioscopen en een overschot aan fabrieken die snel door de tijd werden ingehaald. De tennisbanen – het waren er vier – lagen op het terrein van de highschool, bij de halte waar mijn oma en ik, als we van mijn pianoles kwamen of we mijn goede jas voor dat jaar hadden gekocht, altijd uit de tram stapten om verder naar huis te lopen, omdat ik tegen haar gezegd had dat ik bijna moest overgeven. Zij weet mijn misselijkheid aan de ozon: volgens haar liep de tram op ozon, of genereerde het als bijproduct. Mijn oma was een ouderwetse vrouw van het platteland die paardebloemen plukte op het terrein van de school en met de stengels een weerzinwekkend brouwsel bereidde. Aan de rand van de stad was een murmelend beekje waar ze

altijd waterkers plukte. Nog verder de stad uit had ze een neef, een man die nog ouder was dan zij, met een bron op zijn land waar hij heel trots op was, en die er altijd op aandrong dat ik bij hem langs moest komen. Dat was zijn idee van vertier voor een verstedelijkt jongmens.

Ik had een hekel aan die bezoeken aan het platteland, waarbij, vond ik, zoveel tijd werd verspild aan vormelijkheden. Mijn achterneef was een parmantige kippenboer die bij onze laatste bezoeken zichtbaar kleiner was dan ik. Hij had een schone geur, van stijf sel met iets van liniment, en een bedomptheid die me nu aan mijn eigen kleren opvalt. Met een soort vogelachtig, opgewekt koeren leidde hij me naar de bron, over een pad van planken die glibberig waren van het mos omdat ze permanent in de schaduw lagen van de hangende takken van een grote Canadese den. In mijn herinnering lag de bron, achter de schaduwen van de den, altijd in een straal zonlicht. Spinachtige schaatsenrijders liepen over het watervlak, en de rimpeling rond hun pootjes wierp een reeks goudbruine kringen op de zanderige bodem. Een tinnen sleef lag op een van de grote zandstenen die om de bron heen lagen, en mijn oude gastheer reikte me die lepel altijd vol water aan, zijn tandvlees ontbloomt in een roze grijs. Hij had zijn voortanden niet behouden.

Ik was bang een schaatsenrijder naar mijn mond te brengen. De sleef weerspiegelde mijn neusgaten in een beverige cirkel. Het water was koud en smaakte onmiskenbaar naar tin, maar het was niet zo koud als het water dat opborrelde in een hoek van die kleinsteedse garage, met die cementvloer die zwart zag van de olie en een plafond waar de garagedeur zijn smerige sporen had achtergelaten en houten draagstellen aan de muren vol rubber banden die zo uit Akron kwamen. Het rubber had een geur waar je een helder hoofd van kreeg zoals je dat ook kreeg van een stuk zoethout, en de maagdelijke profielen van de banden hadden de scherpe randen van druklet-

ters of pas gestreken kleren. Dat ijskoude water bevatte een ingrediënt dat mij, een jongetje van een jaar of negen, tien, met een hevig verlangen vervulde naar het volgende moment van leven, het ene bruisende moment na het andere.

Als ik terugdenk, en mijn geheugen afspeur op andere momenten dat ik dat volleglasgevoel had, herinner ik mij één in Passaic, New Jersey, uit de tijd dat ik nog een pak droeg voor mijn werk: het verkopen van levensverzekeringen aan aarzelende potentiële klanten. Passaic lag buiten mijn gebied, ik was daar op een stiekeme vrije dag met een vrouw die niet mijn echtgenote was. Zij was getrouwd en ik was zelf ook getrouwd, en de hele situatie was daarmee al zo vol dat hij dreigde over te lopen. Maar ik was nog jong genoeg om in het heden te leven en te denken dat de wereld mij geluk verschuldigd was. Ik was, bij het bedwelmende af, verrukt over de vrouwelijke aanwezigheid naast mij in de auto die ik gehuurd had, een rode Dodge coupé. Die had nog maar enkele kilometers op de teller staan en het was net of hij, zoals dat gaat met onbekende auto's, volstrekt moeiteloos reed, ik hoefde hem nauwelijks aan te raken. Zo voelde ik me ook. Mijn bloed kolkte in aanwezigheid van die vrouw. Ze droeg een tweedachtige herfstoutfit met brede schouders die ik haar nog nooit eerder had zien dragen; haar dikke, kastanjebruine haar, dat ze losjes had opgestoken, stak mooi af tegen de warme bruine kleur van de stof, waar paprikarode spikkeltjes in zaten – in mijn herinnering waren hele lokken vol krullen uit haar schildpad haarklem gevallen toen ze een keer haar hoofd omdraaide om met mij naar buiten te kijken. We moeten die dag op een zeker moment met elkaar naar bed zijn geweest, maar wat ik mij herinner is dat ik met haar in die auto zat, mij trots bewust van de weelde van haar kapsel, en van de breedte van haar glimlach en van haar heupen, en dat ik in mijn blijdschap zelfverzekerd een rustige, zonnige straat in

Passaic overstak naar een parkeerhaven aan de overkant.

Een politieagent zag de manoeuvre en stond al bij de auto voor ik het portier open kon doen. 'Rijbewijs,' zei hij, 'en autopapieren.'

Mijn hart bonkte in mijn keel terwijl ik met ongecontroleerde bewegingen in het dashboardkastje naar de autopapieren op zoek ging, maar die glimlach kreeg ik niet van mijn gezicht. De agent zag het en dat zal nog meer ergernis hebben gewekt, maar hij bestudeerde gewoon de papieren die ik hem overhandigde alsof hij heel geduldig een moeilijke les in zijn hoofd stampte. 'U stak zomaar dwars over naar de linkerkant van de weg,' legde hij uiteindelijk uit. 'U had wel frontaal op een tegenligger kunnen botsen.'

'Het spijt me,' zei ik. 'Ik kreeg deze parkeerhaven in het oog en zag geen tegenliggers aankomen. Ik dacht er verder niet bij na.' Ik had een onomstotelijke waarheid over het hoofd gezien: een rode auto trekt altijd politie aan. In een rode auto kom je bijna nergens ongestraft mee weg.

'Nu staat u fout geparkeerd, met de neus de verkeerde kant op.'

'Mag dat niet? Wij komen niet uit Passaic,' kwam mijn passagier tussenbeide, voorovergebogen over mijn benen zodat hij haar gezicht kon zien. Ze zag er zo fantastisch uit, met die schoudervullingen en die rood gespikkelde wol, dat ik meende dat een andere man mijn bedwelming wel moest begrijpen en vergeven. Haar lange ovale handen die opvlogen van haar schoot; haar gestifte lippen, enthousiast gespannen in de opwinding van de woordenwisseling; haar stem, die bijna tastbaar langs me heen gleed, als een heel fijn stukje schuurpapier waarmee ze mijn kleinste onvolmaaktheid weg streefde: het kon niet anders of de politieman deelde mijn verbaasde dankbaarheid voor wat ze mij deed met die verzameling erotische instrumenten. En ze was deftig ook. Haar man had geld.

De agent gaf me de documenten zwijgend terug en bukte

zich om langs mij heen te zeggen: 'Dame, je steekt nergens in de Verenigde Staten zomaar dwars een rijbaan over voor een parkeerplaats in de verkeerde rijrichting, niet in Passaic en nergens.'

'Ik zal hem wel ergens anders neerzetten,' zei ik, en onnodig herhaalde ik nog eens: 'Het spijt me.' Ik wilde weer weg; mijn gevoel van volheid was aan het wegsijpelen.

Mijn metgezellin haalde adem om de agent nog iets te zeggen, misschien over een of ander idyllisch stadje in Connecticut, waar we vandaan kwamen, waar rijbanen dwars oversteken volkomen legaal was. Maar mijn houding maakte haar misschien wel duidelijk dat ik vurig wenste dat ze nu even haar mond zou houden, want ze hield zich in, met de lippen ietsje vaneen alsof ze er een luchtbelletje mee vasthield.

De politieman, die wel had aangevoeld wat ze van plan was en zich al schrap had gezet voor een repliek, ging zwijgend rechtop staan, met al zijn fronsende waardigheid. Hij was jong, maar het was niet zijn jeugdigheid die indruk op me maakte; het was zijn uniform, zijn penning, zijn autoriteit. We waren allemaal jong, relatief, als ik erop terugkijk. Ik heb eerst oud moeten worden, voor ik besepte dat de wereld voor jonge mensen is. Hun smaak op het gebied van eten en muziek en mode is waar de wereld zich naar richt, ook al zien ze zichzelf als slachtoffer van de ouderen, van de handhavers der wet.

De agent liet me gaan met een 'oké, vriend'. Misschien met het oog op mijn frivole toestand voegde hij er nog aan toe: 'Rustig aan.'

De dame en ik waren niet jong genoeg om onze liefde los te laten, zoals jongeren dat doen, in de wetenschap dat een ander seizoen alweer in aantocht is. We keerden zonder boete of andere prikelen terug naar onze huizen in Connecticut en volhardden in wat mijn opa ons kwaad zou hebben genoemd tot we betrappt werden, met de gebruikelijke gevolgen: gekwetste

vrouw, ziedende man, bange en verbaasde kinderen. Zij ging scheiden, ik niet. Haar man vertrok naar Boston om te onderzoeken wat daar voor nieuwe mogelijkheden voor hem lagen, maar zij en ik bleven in de stad en raakten in een gênante toestand verzeild die zo'n tien jaar aanhield, waarin we elkaar tegenkwamen op feestjes, in de supermarkt en in de speeltuin. Ze bleef er adembenemend uitzien; door alle narigheid was ze iets slanker geworden. Het was een carnavalesk decennium. Op één kerstfeest dat ik me herinner, droeg ze rode hotpants en groene netkousen, met een fluwelen gewei op een hoofdband en een rode bal die de neus van rendier Rudolf moest voorstellen midden in haar hartvormige gezicht.

Feestjes zijn theater in de slaapsteden van Connecticut, en de vrouw en ik deden geen enkele moeite haar optredens iets makkelijker te maken, de vrouw negeerde haar en ik zat in een hoek ijskoud voor me uit te kijken, inwendig nog steeds in vuur en vlam. Ze had een nieuwe rol op zich genomen, ze speelde een soort gevallen vrouw, ze lachte de hele tijd, schaamteloos, en flirtte met elke man zoals ze ook met die agent in Passaic had gedaan. Ik putte er een rancuneus genoegen uit om haar, van veilige afstand, als een flipperbal op de ene mislukte romance na de andere te zien stuiten. Als een romance zo op het oog succesvol leek, was ik razend. Ik kon de gedachte niet verdragen – de naaktheid die ik gekend had, het zachte gespin van hernieuwde verrassing dat ik gehoord had. Ze nam die mannen mee naar feestjes en ik moest ze een hand geven, en hun hand voelde altijd vochtig en gezwollen aan, als rauwe inktvis op de markt die je even aanraakt.

Onze verhouding had me in mijn beroep geschaad. Een verzekeringsagent is net als een dominee – hij doet ons denken aan de dood, en dient, als vergoeding voor de investering die hij vraagt, meer dan gemiddeld ernstig en deugdzaam te zijn. Als verzekeringsagent was ik handig geweest in het netjes invullen van de papieren, maar ik was er minder goed

in om de klanten net dat duwtje te geven dat mij commissie zou opleveren. De vrouw en ik verhuisden naar Massachusetts, een staat waar niemand ons kende en waar ik met mijn handen kon werken. We hadden daar een jaar of vijftien gewoond toen ons vanuit Connecticut het bericht bereikte dat mijn voormalige vriendin – haar lange, golvende haar, haar brede, stralende glimlach, haar sierlijke ovale handen – kanker aan de eierstokken had en op sterven lag. Toen ze doodging, was ik daar in zekere zin blij om. Door haar dood verdween een verwarrende aanwezigheid van de aardbol, een symbool van het onvervulde potentieel van het leven. Daar. Nou snap je waarom ik niet de neiging heb tot introspectie, tot al te diep graven. Schraap het buitenste laagje eraf en de lelijkheid springt in het oog.

Voor we voor elkaar bedorven waren, hield ze me voor onnozelen, en probeerde ze me heel lief enige beschaving bij te brengen. Met het voorbeeld van haar man in gedachten hield ze me voor dat ik meer moest leren drinken, alsof sterkedrank een medicijn voor volwassenen was. Ze zei dat je een verkoudheid het best kon bestrijden door flink in te nemen. Nogal schuchter liet ze me, al vroeg in ons liefdesleven, weten dat mijn orgasmen haar zeiden dat dit – seks – voor mij belangrijk was. ‘Maar dat geldt toch voor iedereen?’ vroeg ik.

Ze trok een grimmig gezicht, haalde haar naakte schouders eventjes op en zei: ‘Nee. Daar zou je verbaasd van opkijken.’ Haar onderricht, haar pogingen van mij een beter mens te maken, hadden iets puurs, een zekere puriteinse zuiverheid. Op een gegeven moment in de gênante nasleep van onze kortstondige intimiteit liet ze me weten – want op feestjes zocht ik haar altijd even op, om haar temperatuur op te nemen, als het ware, en om een mij amper gegund stukje van die wijsheid in ontvangst te nemen die aan een liefdesobject wordt toegedicht – hoe ik me had moeten gedragen als ik ‘een heer was geweest’. *Als ik een heer was geweest*: een niet eens zo heel

bedekte aantijging. Ik was geen heer, en had niet het recht me elke morgen in een pak te hijsen en van huis te gaan om mensen die kapitaalkrachtiger waren dan ik over te halen te investeren in de mogelijkheid dat ze kwamen te overlijden. Ik hakkelde mij toen al door het vergoelijkende jargon heen: 'in het uiterst onwaarschijnlijke geval' en 'als u niet meer in beeld bent' en 'uw dierbaren financiële continuïteit geven' en 'laten we eens aannemen dat u het eeuwige leven hebt, dan nog is dit een kwaliteitsinvestering'.

Mijn klanten voelden wel aan dat de dood voor mij in principe ondenkbaar was, en ze deinsden terug voor dat gat in mijn verkooppraatje. Omdat ik geen heer was, kon ik naar een andere staat verhuizen en een vrachtwagen en zware schuurmachines aanschaffen en mij de bescheiden kennis eigen maken van langzaam drogende vulsels, slijpschijven van staalvezels en alkydhars lakken. Houd altijd de rand nat om strepen bij de overlap te voorkomen en lak je niet in een hoek. Strijk met de nerf mee, concentreer je op het oppervlak en als je wilt ademen, zorg voor ventilatie. Jongemannen hebben geen zin in al dat gedoe, hoewel de markt voor dit soort diensten blijft uitdijen omdat iedereen zich wil verbeteren. Iedereen wil tot de betere stand behoren. Op het laatst had ik zoveel tierende klanten dat pensioneren de enige manier was om eraan te ontkomen, terwijl verzekeringen verkopen, voor mij althans, altijd een bezoeking was geweest. De mensen maken zich drukker om de vloer waar ze op lopen dan om de geliefden die ze achterlaten.

Een andere merkwaardige gewoonte van me is alleen in december waar te nemen, als ik, bij het middelgrote koloniale huis in Cape Ann met uitzicht op zee waar de vrouw en ik dertig jaar geleden zijn komen wonen, aan de vlaggenmast vijf draden met kerstverlichting hang die samen een tent van lichtjes vormen die bij avond sterk aan slingers in een onzicht-

bare kerstboom doet denken. Ik heb twee verlengsnoeren gemonteerd en aangesloten op een schijnwerper buiten, zodat je de verlichting vanuit huis aan en uit kunt doen. Voor we naar boven gaan – ‘de houten heuvel beklimmen’, zoals mijn opa dat altijd noemde – doe ik de lichtjes uit. Dat zou kunnen zonder een blik naar buiten te werpen, maar wat ik doe is: ik ga voor het raam staan, met mijn arm uitgestrekt naar de schakelaar, *zodat ik de lichtjes kan zien uitgaan*.

De ene nanoseconde branden de afhangende draden helder en tonen het beeld van een kerstboom aan de wereld, de volgende, en dat gaat zo snel dat er geen tijd lijkt te verstrijken terwijl het signaal vanaf de schakelaar door de snoeren trekt, zijn de gekleurde kaarsvormige lampjes – rood, oranje, groen, blauw, wit – gedoofd. Omdat een paar verlengsnoeren van dertig meter per stuk de elektronen door de tuin leiden, door de bosjes en de bevroren bloembedden, stel ik me altijd weer voor dat ik een zekere vertraging te zien zal krijgen, zoals bij een bliksemschicht en de daaropvolgende donderslag. Maar nee, tussen mijn hand aan de schakelaar en de lichtjes in de tuin bestaat een rechtstreeks, onverwijld contact. De lichtjes zijn er, en prenten het donker iets feestelijks in, en dan zijn ze er niet. *Ik moet die flitsende transformatie met mijn eigen ogen zien plaatsvinden*. Ik zie wel in dat die behoefte iets ongezonds heeft, en neem me van tevoren vaak plechtig voor alleen de schakelaar om te zetten zonder te loeren, maar die belofte breek ik altijd weer. Het is net zoiets als proberen het ongrijpbare moment dat je in slaap valt bij de staart te pakken. Ik denk dat ik, onbewust, bang ben dat als ik niet kijk, de stroom zal blokkeren en omkeren en dat ik dan degene zal zijn wiens lichtje dooft, en niet de lampjes buiten.

De vrouw en ik zijn trots op onze zelfgemaakte kerstboom. Hij doemt stralend op van het strand beneden, en onnozelen als kinderen stelden we ons zelfs voor dat we hem vanaf Marblehead, twaalf kilometer verderop, ook wel zouden kunnen zien.

Maar hoewel we de telescoop van onze jongste zoon hadden meegenomen – die is blijven liggen op zijn kamer, met al zijn speelgoed en posters en sciencefiction en oude *Playboys* –, konden we onze versierde vlaggenmast niet onderscheiden te midden van al die andere kustlichtjes. We kregen pijn in het gezicht van de decemberwind en onze ogen gingen tranen. Wat we, na veel zoeken, onze boom waanden, was een vaag vlekje waarin de vijf kleuren en de vijf snoeren ineengevloeid waren tot een bibberend grijs dat in de telescoop glubberde als een druppel kwik.

Mijn hoop de stroom door de verlengsnoeren te zien kronkelen gaat mogelijk terug op mijn fascinatie, als jongen, voor gebaande paden. Ik vond het geweldig als iets *hoe dan ook, onweerstaanbaar, langs een gegeven weg moest* – knikkers die door knikkerbanen rolden, metro's die onder de straat voortdedden, water dat door de zwaartekracht door buizen werd getrokken, rivieren die onverbiddeijk richting zee raasden en sijpelden. Ik genoot ervan om over zulke verschijnselen na te denken en dat doe ik, met de afnemende intensiteit die nu eenmaal bij de oude dag hoort, nog steeds. Dergelijke verschijnselen appelleren, wellicht, aan een zekere aartsluigheid die ik in me heb, een zeker doodsverlangen. Mijn favoriete moment bij het onderhoudswerk dat ik deed, was altijd de deur uitgaan en die achter me dichttrekken, in de wetenschap dat de lak nu alleen nog maar hoefde te drogen, wat zou gebeuren zonder mij, *in mijn afwezigheid*.

Een ander vol moment: vanaf de kleuterschool, en alle schooljaren daarna, was ik verliefd op een meisje in mijn klas met wie ik bijna nooit een woord wisselde. Als knikkers in evenwijdige banen rolden we door de jaren heen naar het eindexamen. Zij was populair – cheerleader, goed in hockey en solozangeres op schoolfeesten – en had vele vriendjes. Ze had grote borsten op een mager lijf. Mijn opa en oma hadden nog veel contacten op het platteland aangehouden, en via hen

werd ik een keer uitgenodigd voor een boerenbal, een kilometer of acht buiten de stad. Het was in oktober. Op de een of andere manier raapte ik al mijn moed bijeen en nodigde ik die lokale schoonheid uit om mee te gaan, en zij slikte haar verbaasdheid in en nam verbazingwekkend genoeg de uitnodiging aan. Misschien vond ze het, vanuit haar onwankelbare heerschappij over de volgebouwde straten van ons stadje, wel amusant om eens naar een boerenbal te gaan. De stal waarin het bal werd gehouden was groter dan een kerk, en de verse hooibalen van de nazomer lagen aan weerszijden opgesteld tot vlak onder het dak. Ik was wel eerder naar boerenbals geweest, met mijn neven en nichten op het platteland, en ik wist wat de bedoeling was. Buigen naar je partner. Buigen naar je hoek. Allemaal naar links. Nu ik zo oud ben komt het bij me op dat vrouwen zulk soort dingen leuk vinden – connecties en combinaties, *contact*. Toen mijn partner er ook de slag van kreeg, vloog haar slanke middel in mijn hand met de felle impact van een trommelslag, een gevangen honkbal, een basketbal die van het bord af kaatst. Ik voelde haar vochtige zijden en de zachte buik onder haar ribbenkast, allemaal even strak in de bezieling van de dans. Wat geslachtsgemeenschap is voor een vrouw, heb ik me altijd moeilijk kunnen voorstellen, maar ze moet toch het gevoel hebben dat het allemaal om haar draait. Dat zij het absolute middelpunt is. Misschien zou ze eerder ook wel met me mee uit zijn gegaan, als ik haar gevraagd had. Maar dan zou ze voor mij te nadrukkelijk naar de werkelijkheid zijn getrokken.

Vanuit geografisch oogpunt is mijn leven een langzaam omhoog kruipen langs de oostkust geweest. De vrouw en ik zeggen wel eens voor de grap dat onze volgende verhuizing naar Canada is, waar we de vruchten zullen plukken van universele gezondheidszorg. Een derde merkwaardige gewoonte die ik heb aangenomen is dat ik, als ik 's avonds in bed lig, en ik

de slaap op afstand heb gehouden met een tijdschrift en ver-geefs lig te wachten tot de vrouw erbij komt (ze is druk aan het e-mailen met onze kleinkinderen en volgt elk Engels kostuumdrama dat de televisie uitzendt), dat ik dan mijn gezicht in de zijkant van het kussen begraaf en me uitrek tot op mijn tenen, in de hoop voetkrampen voor te blijven, waarbij ik *drie keer bardop kreun* – ‘Oob! Oob! Oob-uh!’ – alsof het genot van het aan het eind van de dag alles loslaten een kwelling is. In het begin was dat misschien wel een hoorbaar signaal aan de vrouw om het apparaat dat haar ophoudt, welk het ook maar is, uit te zetten (ik ben zo doof dat ik totaal geen chocola kan maken van de Britse accenten in die kostuumdrama’s) en bij me in bed te komen, maar inmiddels is het een ritueel geworden dat ik opvoer voor een onstoffelijk, onzichtbaar publiek – mijn Maker, zou mijn opa gezegd hebben, met dat dunlippige glimlachje van hem, dat onder zijn grijze snor vandaan piepte.

Als kind keek ik vaak naar hem en dan vroeg ik me af hoe hij het voor elkaar kreeg om niet zijn verstand te verliezen, zo dicht bij de dood. Maar de Natuur blijkt elke dag wat verdoovingsmiddel in je aderen te druppelen, een middel waardoor je gaat denken dat elke nieuwe dag zo goed als een jaar is, en nog een jaar erbij een heel leven. De dagelijkse bezigheden die bij het leven horen – tanden poetsen en pillen innemen, de flos en het waterglas, het bij elkaar zoeken van sokken en het verdelen van de was over de juiste laden – matten een mens af. En het *scheren*.

Ik scheer me iedere morgen. Atleten en filmacteurs laten tegenwoordig wat stoppels staan, om rivalen te intimideren of mooie vrouwen aan te trekken, maar een man van mijn generatie zou nog liever in zijn onderbroek de straat op gaan dan ongeschoren. Het loeihete washandje tegen de oogleden, tegen droge ogen. Het scheerschuim, de kwast, het scheermes. De rechterwang, dan de linker, langs de kaaklijn strijken om te voelen of er plekje zijn overgeslagen, dan de bovenlip, met

dat sleufje in het midden dat (wist u dat?) filtrum heet, en dan het moeilijkste stukje, waar je je het vaakste snijdt, tussen de onderlip en de ronding van de kin. Mijn hand is nog vast, en de driedubbele mesjes die ze tegenwoordig maken gaan eindelijk mee.

De eerste keer dat ik met de vrouw naar bed was geweest door wie ik in Passaic bijna gearresteerd was, snorde ik van tevredenheid. Dat detail was ik jarenlang vergeten, maar laatst, toen ik een keer een kat van andere mensen op schoot hield, schoot het me weer te binnen. De dame en ik lagen op een kriebelige bank, waar van dat gebroken witte Haïtiaanse katoen op lag dat in buitenwijken ooit in de mode was, en toen ik haar vol met mezelf had gepompt – mijn genetische surrogaat, verpakt in proteïnes – bleef ik op haar liggen afkoelen. ‘Moet je dit horen,’ zei ik, en ik legde mijn wang tegen de hare, die nog warm was van de liefdesgloed, en liet haar luisteren naar de zacht ratelende klank van dierlijke verzadigdheid die mijn keel produceerde. Ik had niet eens geweten dat ik dat kon, maar ik had het geluid wel in mijn binnenste gevoeld, wachtend tot mijn innerlijk zo vol geluk stroomde dat de klank er vanzelf uit kwam. Ze hoorde het. Haar ogen, vlak bij de mijne, gingen wijd open van verbazing, en ze lachte. Ik was een braaf, gelovig kind geweest, maar op dat moment, op die bank, drong tot me door dat het oord waar het leven zo volmaakt was dat het geen verdere uitleg van node had, zijn poorten voor me geopend had, en ervoer ik een rust die me nooit helemaal verlaten heeft, waarvan zelfs nu nog flarden zijn blijven hangen.

Jaren eerder, voor we een verhouding kregen, hadden we met een stel jonge getrouwde mensen op een veranda zitten roken, en toen zij, in haar tennisjurkje, haar benen over elkaar deed, had een glimp van de onderkant van haar dijbeen me een droge mond bezorgd – droog alsof een woestijnwind onder mijn schedeldak had geloeid. Vanaf dat moment was zij

voor mij een uitverkorene. En ik misschien voor haar.

Tot de vrouw haar elektronische vermaak voor gezien houdt en ook naar bed gaat, heb ik moeite om in slaap te komen. Vervolgens, om drie uur, als in de stad geen kat zich roert, zelfs geen dronken jongen of verzadigde rokkenjager op rubber wielen naar huis ijlt, word ik wakker en verwonder ik mij erover hoe roerloos ze slaapt. Als ze naar bed gaat knoopt ze tegenwoordig een doek om haar hoofd om te voorkomen dat haar kapsel helemaal in de war raakt. Tegen het vage licht in het raam steken de twee uiteinden van de knoop af als oortjes. Haar bewegingloosheid is roerend, evenals de meisjeachtige orde die ze handhaaft in haar kleedkamer en in de keuken, en die ze in het hele huis zou handhaven als ik haar de vrije hand gaf. Het lukt me niet meer om in slaap te vallen, ik ben als een schaatsenrijder die door de oppervlaktespanning van haar prachtige roerloosheid op het water wordt gehouden zonder erin weg te zakken.

Ik luister of ik al het geluid hoor van de eerste auto in de stad op weg naar de dageraad; ik wacht tot de vrouw wakker wordt en opstaat en de wereld weer in beweging zet. De uren glijden traag voorbij. Ze zegt dat ik meer slaap dan ik me bewust ben. Maar ik ben me er in elk geval zeker van bewust wanneer ze zich eindelijk roert: dan beweegt ze geërgerd haar armen en ontworstelt ze zich aan een of andere droom, om bij het steeds fellere licht dat door het raam naar binnen valt de dekens van zich af te duwen, waarbij even haar verkreukelde nachthemd te zien is. In silhouet zie ik haar tors via een diagonale stand in zitstand gaan. Haar blote voeten trippelen om het bed heen en vaak, nu ik gepensioneerd en bijna tachtig ben, val ik weer voor een uur of zo in slaap. De wereld krijgt weer aandacht, ik kan hem loslaten, hij heeft mij niet nodig.

Het scheerspiegeltje hangt voor een raam dat uitkijkt op zee. De zee is altijd vol, vlak als een vloer. Althans bijna: er zit een subtiele planetaire ronding in, waarover een paar va-

ge vrachtschepen en cruiseschepen roerloos wegvaren uit de haven van Boston. 's Avonds doemen overal aan de horizon lichtjes op – het is net of het er ieder jaar meer worden. Knipperende vliegtuigen uit alle hoeken van de wereld komen in een schuine baan naar beneden en dalen langs vaste krommen in de lucht verder af naar het onzichtbare vliegveld ten noordoosten van Boston. Met mijn levensverlengende pillen in de kom van mijn hand hef ik het glas, met water dat des te zoeter smaakt omdat het al even op de marmeren wastafel heeft staan wachten. Als ik de gedachten van die rare ouwe man goed lees, brengt hij een toast uit op de zichtbare wereld, en kan het feit dat hij er misschien weldra van verdwenen zal zijn hem niks verdommen.